

**СЕМАНТИЧНА ДИСТАНЦІЯ ЯК ЗАСІБ АНАЛІЗУ ЛЕКСИЧНИХ
НОМІНАЦІЙ (на прикладі *GOOD, EVIL, SILENCE*)**

Овсянко О. Л.

асистент кафедри германської філології

Сумський державний університет

Куліш В. С.

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри германської філології

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

Категорія оцінювання є важливим елементом концептуальної картини світу. Полярні ідеї, образи, явища, на зразок *життя – смерть, любов – ненависть, дружба – ворожнеча, мовчання - говоріння, добро – зло* є базовими одиницями гетерогенних дискурсів [2; 3].

У нашій роботі дослідження лексичних номінацій *Good – Evil* та *Silence* передбачає реалізацію таких *завдань*: представлення лексико-семантичних полів лексем *Good – Evil, Silence* та їхніх алонімів; ідентифікацію семантичних сходжень та розходжень алонімів зазначених лексем; обчислення семантичних дистанцій алонімів; пошук домінантних та периферійних алонімів; актуалізація їх на матеріалі корпусу релевантних прикладів.

Для встановлення цих параметрів виконувались такі дії: з англomовного словника А. С. Хорнбі [9] та New Webster's Dictionary [8] виписувались алоніми ядерних лексем *Good – Evil* та *Silence*, а також алоніми їхніх алонімів. Семантична дистанція *D* обчислювалась за формулою:

$$D = 1 - \frac{2 \cdot q}{A+B}, \quad (1)$$

де A – кількість значень ядерного слова; B – кількість значень релевантного алоніма; q – кількість спільних значень ядерного слова та його корелюючих алонімів. Зауважимо, що алоніми – це синоніми лексико-семантичного поля, а семантичні множники – вербалізовані семи тематичного поля. Семантичні множники за формулою (1) об'єктивують дистанцію між ядерними, домінантними та периферійними словами. Зазначимо, що наповнення понять **Good – Evil**, **Silence** позначається не лише однойменними одиницями. У словнику А. С. Хорнбі [9] надається такий перелік:

Good, excellent, superior, useful, beneficial, wholesome, suitable, dutiful, polite, kind, willing, virtuous, fresh, perfect, genuine, complete, strong, vigorous, favourable, fortunate, handsome, satisfaction, desirable, right, benefit, advantage, use, profit, gain.

Evil, bad, wicked, wrong, sinful, unfortunate, trouble, harm, sin, wrong-doing, misfortune, disaster.

Лексичне наповнення поняття **Silence** представлене такими компонентами: *silent – calm, hush, mute, noiseless, peaceful, quiet, still, pause* [8, с. 54].

Обравши в якості ядерних слів **Good, Evil** чи **Silence**, обчислювались семантичні відстані за формулою (1) та визначались слова-алоніми, що знаходяться ближче до ядра (в домінанті) й ті, що розміщені на периферії. Наближення значень семантичних дистанцій D до нуля свідчить про сходження слів-алонімів з ядерною лексемою, збільшення ж їх значень в напрямі до одиниці – про розходження, дистанціювання. В ході проведеного нами експерименту було знайдено ланцюжки алонімів лексем **Good, Evil, Silence** у порядку зростання семантичних дистанцій домінантних алонімів від ядерних слів до периферії. Вони мають вигляд:

1) **Good** → *advantage, benefit, profit* 0,38 → *use* 0,5 → *right, excellent, gain* 0,64 → *kind* 0,8.

2) **Evil** → *bad, wicked, wrong* 0,38 → *sinful* 0,5 → *misfortune, disaster* 0,64 → *trouble, harm* 0,8.

3) *Silent* → *Mute* 0,5 → *Quiet* 0,53 → *Still* 0,55 → *Peaceful* 0,6 → *Hush* 0,65 → *Calm* 0,66 → *Noiceless* 0,75.

Опрацювання англомовних художніх джерел дозволило нам виявити актуалізацію номінації **Good** у модифікованих прислів'ях, проаналізувати частотні показники слів-алонімів та їх вплив на структуру та семантику оказіональних прислів'їв. Наприклад, загальновідоме прислів'я *It is a good horse that never stumbles* [1, с. 552] розширило своє семантичне наповнення та значення додаванням окремих лексичних одиниць: *He said, A good horse never stumbles; a good pope never grumbles; and a good pickpocket never fumbles* [6, с. 139]. Автор підкреслює, що в прислів'ї наявне превалювання позитивної ознаки, яке слугує запорукою здійснення добрих справ та вчинків.

Аналогічні дослідження були проведені також для категорії **Evil**. Вихідне прислів'я *Idleness is the root of all evil* [1, с. 514] декілька раз було видозмінене шляхом уведення протиставлення *Idleness as such is by no means a root of evil; quite the contrary, it is a truly divine way of life so long as one is not bored* [10, с. 200]. До читачів впевнено доводиться ідея того, що бездіяльність (на противагу стереотипному уявленню) – це дивовижне життя (*it is a truly divine way of life*).

Вербалізація категорії мовчання в англомовних художніх текстах характеризується як типовим використанням зазначених лексичних номінацій, так і їх розширенням. Наприклад: *For three days more in dreadful quietude* [11, с. 30] → *Thus quietly thy summer goes* [7, с. 11] → *The inviolable quietness* [5, с. 846], а також використанням елементів, що знаходяться поза лексичним полем **Silence**: *And there is not a whisper in the air* [7, с. 197], *No voice, no lute, no pipe, no incense sweet / From chain-swung censer teeming* [4, с. 881].

Дослідження нетипових лексичних елементів, що знаходяться поза лексичним полем ядерного компонента вважаємо перспективним напрямком наших подальших досліджень.

Література:

1. Англо-український фразеологічний словник / [уклад. К. Т. Баранцев]. – 2-ге вид., випр. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2005. – 1056 с.
2. Куліш В. С. Поетичні образи мовчання в англomовному художньому дискурсі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Куліш Владислава Сергіївна. – Запоріжжя, 2016. – 212 с.
3. Овсянко О. Л. Структурно-семантичні модифікації англomовних прислів'їв у художньому та публіцистичному дискурсах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Овсянко Олена Леонідівна. – Запоріжжя, 2017. – 270 с.
4. Bishop E. Poems Classic Poetry [Електронний ресурс] / Elizabeth Bishop. – The World's Poetry Archive, 2004. – 101 p. – Режим доступу : <http://calhoun.k12.il.us/teachers/wdeffenbaugh/collegeprelinks/Elizabeth%20Bishop%20Poetry%20Collection.pdf>
5. Eliot C. W. The Harvard Classics. English Poetry / Charles W. Eliot. – New York : P. F. Collier & Son Corporation, 1910. – Vol. II. – P. 475–943.
6. Larry Writer. Bumper / Larry Writer. – Hachette UK, 2011. – 400 p.
7. Lehman D. The Oxford Book of American Poetry / David Lehman. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – 1132 p.
8. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. – Danbury, CT : Lexicon publications, Inc, 1993. – 1149 p.
9. Oxford Advanced Learner's Dictionary ed. by A. S. Hornby S. Wehmeier, C. McIntosh, J. Turnbull, M. Ashby. – seventh edition. – New York : Oxford University Press, 2005. – 1715 p.
10. Soren Kierkegaard. Either / Or: A Fragment of Life Penguin UK / Soren Kierkegaard. – 2004. – 640 p.
11. Yeats B. W. Poems [Електронний ресурс] / William Butler Yeats. – The World's Poetry Archive, 2012. – 588 p. – Режим доступу : http://www.poemhunter.com/i/ebooks/pdf/william_butler_yeats_2012_6.pdf

Овсянко О. Л. Семантична дистанція як засіб аналізу лексичних номінацій (на прикладі GOOD, EVIL, SILENCE) / О. Л. Овсянко, В. С. Куліш // International

research and practical conference “Contemporary issues in philological sciences : experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine” : Conference Proceedings, April 28–29, 2017. Lublin. – P. 111–114.